

Po šestdesetletnici — poglobitev

Bil je najlepši pomladanski dan v gorah — sončno, mirno, snežišča že vsa razčlenjena, povsod cvetice, stran od steza v skalovju pa vse zlato od planinskega jegliča. Kdor je hotel tega dne, se je nahodil in nagledal do sitega, napolnil dušo z lepimi slikami in prizori za celo leto. Težko nam je bilo zapustiti vrh, ko je sonce že davno zašlo in je jel legati mrak na zemljo, v dolini pa so zagorele prve lučke. Pod nami je samevala velika koča — ena od največjih v naših gorah. Že davno smo jo videli. Tu in tam je stopil kdo iz nje, ostal nekaj minut zunaj in gledal nenavadno lepi sončni zahod in ožarjene gore, kjer je počasi ugašala zarja na visokih snežiščih. Sicer pa se je zdela koča čudno samotna. V tako lepem dnevu pa da bi bila prazna? Tako veličasten prizor, kakršen se je nudil med žarečim horizontom in tem bornim človekovim pribežališčem — da bi ostal brez občudovalcev? No, v nekem oziru mi je bilo kar prav, saj sem imel s seboj okoli dvajset hudo trudnih mladih dijakov in dijakinj, ki so v dveh dnevih mnogo prehodili in en dan prebili nemirno noč na slami v hlevu sredi osmih krav, štirih konj, par ovac in mnogo kokoši, katerih vodja — petelin je luno zamenjal za sonce in je začel peti že o polnoči. Torej v veliki koči brez obiskovalcev se bomo sijajno odpočili!

Jupiter se je že posvetil na kristalnočistem nebu, ko smo prišli v bližino koče, iz katere je zadonel hreščeči glas harmonike! Še nekaj korakov in stali smo na hodniku med gnečo. Obe jedilnici sta bili polni. Dim tobaka se je valil po prostoru. Hrupno je harmonika vabila na ples in točilo se je dobro vino, da so se bleščali kozarci in mokre mize.

Obupana družba gorohodcev, ki ni dobila ležišča, je odšla z nočjo v dolino in mi smo zasedli izpraznjena mesta. Dobil sem posebno ugodno mesto — poleg harmonikarja! Kadar pa je prenehal on, so padale opazke med vročimi mladimi ljudmi, da mi je bilo nerodno poleg moje šolske mladine. Ko pa je ta ob poldesetih zvečer začela od trudnosti in zaspanosti omagovati, sem vprašal utrujenega oskrbnika, če bomo ob desetih, ko bo nastal nočni mir, lahko poplegli vsaj po klopeh, če ležišče ne bo. Pa mi je mož dokaj obupano odgovoril: »Saj se bo ob desetih šele pričelo!« In res se je pričelo...

Samo ena slika izmed nešteti, ki se dan za dnem ponavljajo v naših gorah, v naših kočah.

Na razstavi planinskih slik, ki jo je priredilo društvo o priliki šestdesetletnice, smo videli tudi stare karikature slikarja Hinka Smrekarja. Dve od teh starih slik sta posebno sodobni: Ena prikazuje gorohodce na razglednem počivališču, kjer vzdihuje eden približno takole: »Kako pusto! same gore in skale! Vrzimo tarok!« In ga vržejo... Druga nam kaže veliko družbo pogumnih hribolazcev, ki so se povzpeli na široko sedlo. Sedaj počivajo. Eden objema svojo ljubico, drugi vzklikajo od navdušenja: »Gore nam dajejo moč!« in črpajo moč iz kozarcev, ki jih pridno nataka tovariš iz polnega štefana. Vse kakor danes, samo da se pri silnem dvigu števila gorohodcev vse to vrši v večji meri. Nepravilno izrabljanje bogastva lepote naših gora pa posebno čutijo najnežjša bitja — cvetice! Kako silno se je popravila flora ob času osvobodilne vojne! Danes bi lahko imeli gore tako okrašene s cveticami, kakor so bile v davnih časih, ko dolinec še ni zahajal v gore, če po vojni množice ne bi bile planile na cvetje kakor izstradana zver na svojo žrtev. Tako pa sedanji mlajši rod niti ne vé, kako lepe so gore v cvetju, kajti še daleč v stran od steza je vse popaseno od nenasitnih gorohodcev. Tisti »izkušeni« pa, ki »vedo« za še neuničene otoke prvotne flore, prihajajo od tam okrašeni s planikami, ki merijo pet in več centimetrov v premeru. In nisem še videl, da bi kdo prijel te uničevalce gorske lepote! To so egoisti, ki mislijo samo nase in ne na to, da so gore danes za nas vse in tudi za naše naslednike.

Ze po prvi svetovni vojni je v naše gore zašlo jodlanje. »Holalalaitii« se ti glasi z vseh strmin, celo iz divjih sten, ki mrko in prezirljivo zro na nemirne mravljje, ki jih ocenjujejo samo še s številkami od I do VI, pa jih lahko z eno skalo in enim plazom že na številki I stro v brezoblično kašo. Če pa tem jodlarjem ne odgovoriš, ti tuli izzivajoče, dokler mu od nekod ne odgovori kak drug tak uživalec gorskega miru...

Pa je bilo nekega prvega maja in nad trideset dijakov sem vodil v Vrata, da se naužijemo lepote in grmenja plazov. Pa glej, ljudje niso ležali pokopani pod plazovi, pač pa sredi vse planinske krasote pijani na poti! Celo neko ženo smo našli na tleh do nezavesti opito, do krvi pobito.

In najneprimernejši instrument, ki more zaiti v gorski mir — harmonika — me je predlanskim, ko sem, mislim, petdesetič šel na Triglav, spremljala po Tomiškovski poti. Na vsakem počivališču je velika družba igrala in pela razne popevke iz tujih filmov in trobila v steklenice, polne žganja. Od vrh Triglava do najbolj skritih kotov v steni, kjer so se trudili plezalnja in kjer so mnogi umrli, ko so prvokrat prodirali po njenih kaminih in Zlatorojovih stezicah, je segal neznosen nemir. In tako je žal na premnogih naših gorah, iz katerih beži tisto, kar je v gorah ravno najlepše, najkoristnejše delavnemu človeku, kar smo vedno iskali, za kar smo se navduševali in za kar smo delali propagando med množico, da naj zbeži iz nemirnega mesta, naj zapusti zakajene gostilne in kavarne, naj poišče miru v gorski tišini, naj nasiti oči ob lepoti gorskih oblik, naj se preda užitku ogledovanja planinskih cvetic, naj si očisti pljuča v gorskem zraku, v divjem viharju. Izmed desetisočev, ki hodijo v gore, koliko jih je, ki se zavedajo, kako čudovito bitje je planinska cvetica, kako diven je njen ustroj, da more živeti in ustvarjati tako divne cvete, take očarljive barve? Koliko jih je, da se je niti dotakniti nočejo, ker je to vendar živo bitje, njihov prijatelj in dobrotnik, ki jim hoče olepšati tisto kratkotrajno bivanje v gorah? In koliko jih je, ki v tisti »pusti«, sivi skali vidijo ono silovito življenje velikanske narode ter se ob pogledu nanjo zavedajo stotine milijonov let trajajočega nastajanja mogočnih skladov morda globoko v morju, morda ob hlajenju magme. Koliko jih misli na dviganje in pogrezanje, razkranjanje in ginevanje gorovij — da čutijo sorodnost svojega bitja z vsem tem, kar jih tam sredi gorskih velikano obdaja? Saj tam nismo tujci, saj smo iz istih snovi, smo z vesoljstvom in ta zavest nam vzbuja ravno v mogočnih gorah tako srečo in zadovoljstvo! To je užitek, ki smo ga s svojo propagando za pohod in gorsko velikanstvo hoteli pridobiti najširšim množicam. Ta užitek je ravno prav vsakemu človeku nujno potreben — ravno tako potreben ubogemu, mnogokrat preziranemu vajencu, trpečemu rudarju, znoječemu se plavzarju, v slabem zraku živečemu stavcu kakor tudi vsem, ki za knjigami in pisalnimi mizami mrtvičijo duha in telo.

A kaj je vzrok, da večina ljudi, ki danes hodi v gore, ne pride na svoj račun, da jim gore ne dajo tistega, kar bi morale dati? Zakaj gore ne osrečujejo množic, ki to tako potrebujejo, v taki meri, kakor bi to lahko storile? Odgovor je prav preprost: Za vzgojo resničnih gorohodcev se vse premalo stori! Seveda nima šola namena, da bi vzgajala gorohodce! A pohod v naravo je preizkusni kamen, na katerem se pokaže, ali je bil pouk o rastlinstvu, mineralogiji, geologiji itd., živ in povezan z naravo in tako topel, da človek, ki se je o vsem tem učil, z veseljem pozdravi tiste rastline, one skale, take oblike gora, o katerih je slišal v šoli, kakor svoje prijatelje, jih razume in se more z njimi tiho razgovorjati — ali pa je bila vse le mrtva knjižna znanost, povezana s cvetki, z nejevoljnim profesorjem. Koliko pa je ljudi, ki razen najosnovnejšega znanja ničesar ne premorejo in prinesejo s seboj v gore vse dolinske navade in navlako, ki naj bi se je v prid naravi povsem izogibali, da bi mogli slišati njen glas.

Kje je torej pomoč proti temu, kar danes kazi gorohodstvo, kar brani, da množice gorohodcev ne uživajo v polni meri vseh dobrot, ki jih nudijo gore človeku? V popolnejši in boljši izobrazbi! Zasluzno je, da planinska društva zidajo koče in grade steze — a dela se škoda, če se v teh kočah nudi preveč udobnosti, predvsem, da se točijo alkoholne pijače vsakomur in kolikor hoče. Alkoholno vprašanje je postalo med Slovenci sploh

Foto Pavel Kunaver

Pionirji klas. gimnazije v Ljubljani v Dragi pred spomenikom talcev

akutno, ker se alkoholu vdajajo ljudje v taki meri, da bo morala oblast in vzgojni forumi energično poseči vmes, sicer se bodo začele kazati poškodbe posebno na mladini, ki izvira iz alkohola vdanih staršev ali pa je bila v alkoholni omotici spočeta. Gorohodci pa bi morali posebno mnogo vedeti o škodljivosti preko mere zaužitega alkohola in planinska društva bi morala tudi v tem oziru vplivati in vzgajati svoje člane.

Prav gotovo pa ne store planinska društva svoje dolžnosti napram Planinskemu Vestniku, pa tudi napram Proteusu in Taboru ne! Vsi trije časopisi so posebno važni za izobrazbo gorohodcev, a menda je le vsak osemnajsti gorohodec naročen na Planinski Vestnik, ki seveda ne more ob tako majhnem številu naročnikov nuditi mnogo več, kakor že nudi. Planinska društva bi morala delati več propagande za naročanje imenovanih časopisov in voditi evidenco naročnikov. Koliko jih je, ki vsako nedeljo zapravijo za alkoholne pijače mnogo več kakor stane naročnina na katerega koli izmed teh časopisov!

Največjega pomena pa bi bili pravilno izvedeni množični izleti. Pravim pravilno. Tu ne gre samo za vodstvo, ki ve za pravo pot na vrh in v kočo in ki zna preskrbeti prenočnino, jedačo in seveda pijačo. Mnogo bolj važno bi bilo, da bi društvo, ki prireja množični izlet, pridobilo poleg zanesljivega vodnika tudi kakega znanstvenika, ki bi na poljuden način znal opisati na primernih krajih rastlinstvo tistega kraja, geološke posebnosti, geomorfološke zanimivosti in predvsem, ki bi znal kaj povedati o življenju in ginevanju na videz tako brezgibnih gorah. Iz lastne izkušnje vem, kako hvaležni so tudi odrasli ljudje, ki so v javnem življenju zaposleni s povsem drugačnimi opravki, če se jim nekoliko pove o življenju narave. Pohod v naravi na tak način, da jo razumemo, ali da vsaj zaslutimo vse njeno velikanstvo in njeno sorodnost z nami, res zadovolji in osreči človeka. Osrečevanje ljudi pa je vendar glavni namen naših planinskih društev! Zakaj se tega ne bi lotili na globlji način kakor z napajanjem ljudi z alkoholom, ki zamegli pogled, otopi duha, kvari nov zarod in zanaša nesrečo v družine?

Jasno pa je, da mnogo odraslih ljudi ne bomo mogli izpreobrniti. Toda prihodnost pripada mladini. Zato je treba njej posvetiti mnogo več pažnje

kakor sicer. Mladina je najbolj nepremišljena in more narediti največ škode posebno med cveticami in more zanesti posebno mnogo nemira v gore. S slabimi vzgledi mnogih sedanjih gorohodcev bi se moglo sedanje stanje le še poslabšati. A mladina je obenem najbolj prožna in dostopna dobrim vzgledom in pouku! Medtem ko se z leti kaj hitro redčijo vrste starejših gorohodcev, ki jih službe, družinske razmere, razne bolezni in najrazličnejši vzroki začno zadrževati v dolini, pa iz mladinskih vrst prihaja številen naraščaj. Z zboljšanjem gmotnega položaja vajencev je v zadnjih letih posebno naraslo število mladih gorohodcev. To pa so ljudje, ki se čutijo posebno svobodne, saj se jim razen v strokovni izobrazbi posveča vse premalo pažnje v njihovem prostem času. Brez zadostne omike so mnogi od njih zapustili šolo, ne da bi jim ta vsadila ljubezen in globlje razumevanje za cvetice, živali, mineralije ali celo za nastajanje in minevanje gora. Že po svoji naravi je ta mladina glasna in niti ne sluti, kakšne so bile nekdanje gore, ko je človek začel zahajati vanje in vabiti druge, naj pridejo uživati planinski mir in nepokvarjeno, neoskrunjeno gorsko prirodo. Socialno čuteči ljudje so že nekdanj spoznali, da bi bile gore s svojo lepoto, in take, kakršne so bile pred prihodom dolinskega nemira, vina in harmonike, ravno delavnemu človeku, ne samo izvoljencem vir novih moči in plemenitega razvedrila. To je treba dopovedati tem mladim ljudem, gorohodcem iz vrst vajencev. Tovarne in vsi zavodi naj posvete mnogo več pažnje tem mladim ljudem. Vsi drugi športi skupaj vzeti ne morejo niti približno toliko koristiti kakor planinstvo, če se pravilno izvaja. Ne samo telesno, ampak predvsem duhovno postane prerojen vsak človek, ki se gorskemu svetu preda in črpa iz njega tisto velikanstvo, lepoto in resnost, ki jo more dati le tako razgibana priroda, kakor jo vidimo v gorah. Tega pa ta priroda ne more dati, če jo žalimo z vpitjem, z uničevanjem tega, kar ona producira, ali če njenemu vplivu na pot postavimo alkohol. Vsaka tovarna bi imela ogromno korist od mladine, ki so jo vzgojile gore. To bi bili resni in zanesljivi ljudje, zdravi in predani delu med tednom. Starejši delavci in namščenci, resni gorohodci pa bi ji morali biti svetovalci in vodniki.

Drugi del gorohodcev prihaja iz srednjih šol. Včasih je boljši, včasih slabši od prvih. Zaradi prezaposlenosti staršev je tudi ta mladina vse preveč zapuščena, ko zapusti šolske zidove. Med šolskimi stenami pa žal premnogokrat ne najde življenja. Mnogo se sliši o vseh mogočih predmetih. Če je pouk neživiljenjski, če so vtisi iz pouka o rastlinstvu, geologiji, geografiji idr. neprijetni, dijak ne bo prenesel svojega znanja na teren in bo vesel, da se bo znebil spomina na šolo, profesorje in cveke in se bo sprostil in zdvijal. Tudi njemu ne bodo dale gore mnogo, kvečjemu se jim bo svoji prekipevajoči moči posvetil kot plezalec. Zato tudi dijaška mladina rabi vodstva po gorah in pravilnega uvažanja v čisto gorniško izživljanje.

Če hočemo torej dobiti dober gorniški naraščaj, če hočemo res naše gore izpremeniti v kraj, kjer ne bo pijancev, kričačev, surovežev in skrunilcev planinske flore in drugih lepot, potem se morajo vsa naša planinska društva v prvi vrsti lotiti vzgoje svojih članov in naraščaja. Ponavljam, da je to vse važnejša naloga kakor graditev planinskih koč in stez. Oboje zadnje je sicer res potrebno, a ustanavljamo jih le, da bi množice uživale čim čistejšo planinsko prirodo. Zaradi te, ne zaradi koč in steza vabimo človeka na gore. Komodne kočice in udobne steze deloma celo kvarijo človeka, ker mu jemljejo priložnost, da bi razvijal samostojnost in borbenost. Treba je torej pristopiti k masovni izobrazbi.

Mladino je treba voditi v skupinah. Do desetega leta vodijo mladino starši, a po desetem letu naj staršem pomagajo resni planinci, ki naj zbirajo skupine po deset in več mladine. Lahki planinski izleti ne zahtevajo preveč nadzorstva in en sam vodja lahko obvlada tudi skupino do 20 in celo več mladih ljudi. Čim mlajši so, tem svetejše jim je, kar jim odrasel človek pripoveduje ali priporoča glede vedenja. Seveda je treba imeti s tako mladino prej sestanek, da se natančno dogovorite o vsem, kar mislite izvesti na izletu, posebno pa je treba govoriti o vedenju. Če jim na sestanku obrazložite, koliko več koristi imajo od tega, če tiho hodijo, če svojo pozornost posvečajo

veliki prirodi, ki jih obdaja, če jim morda celo nekoliko opišete cvetice, živali, način nastanka tistih gora, čisto gotovo boste imeli s seboj dokaj disciplinirano družbo, v kateri se boste kaj dobro počutili. Ravno tako gotovo je, da taka dobro med seboj povezana, na izlet pripravljena mlada družba, ne bo delala nemira in bo mnogo mirnejša kakor mnogo manjša družba samostojnih, prešernih mladih ljudi, ki jim nihče ne brani kričanja, poljubnega trganja cvetic, širokoustenja in včasih celo nedostojnega vedenja. Ako bomo začeli s sistematičnim vodenjem mladine v gore, bomo pri vzgoji mladih ljudi največ dosegli, da bodo gore v prihodnosti sicer bolj polne ljudi, a mnogo prijetnejše in lepše pribežališče telesno in duševno utrujenega človeka.

Planinsko društvo pa nima pisanih zakonov o vedenju svojih članov v gorah. Mnogo premalo se govori tudi o kaznih za tiste, ki se nedostojno vedejo in kvarijo tisočem drugih gorohodcev kratkotrajno bivanje v gorah. Toda planinskemu društvu je v zadnjih letih zrastle pomoč v tabornikih, kakor so mu bili pred vojno v pomoč pri vzgoji nekdanji skauti. Taborniška organizacija goji vse tiste lastnosti, ki jih mora imeti dober gorohodec. Zato ni potrebno ustanavljati posebno planinsko mladino, ker nobena nova pravila in novi zakoni ne bi mogli nuditi mladini, ki hodi v gore, kaj boljšega kakor to že nudijo obstoječi zakoni taborniške organizacije. Ti zakoni so popolnoma podobni zakonom svetovne skavtske organizacije, ki s svojimi šestimi milijoni člani širom po svetu že nad štirideset let vzgaja poleg drugega ravno najvzornejše ljubitelje prirode, in ima tudi posebno planinsko sekcijo. Voditelji mladinskih skupin gorohodcev naj vzamejo v roke posebno prve številke taborniške revije »Tabor«. Ne samo, da jih bo s svojo vsebino navdušila in obogatila, pomagala jim bo tudi voditi planinsko mladino tako, da jim to ne bo težavno ali celo nadležno. Nasprotno, po dobro pripravljenem mladinskem izletu se bodo počutili zadovoljne in si bodo še želeli voditi mladino v naravo. Vsakomur, ki okleva, ali bi se lotil tega dela ali ne, zagotavljam danes, ko sem vodil mnogo sto takih izletov, da mi ni prav za nobenega žal. Mnogokrat sem užival z mladino mnogo bolj, kakor če sem bil med odrastlimi, ki hočejo vedno uveljaviti vsak svojo voljo in nočejo biti na nič vezani, najmanj pa na vzdržnost glede cvetic in na obzirnost do tovarišev. Stotine mladih ljudi vam bodo hvaležne za vodstvo, za pravočasno navažanje na pravilno spoznavanje gorske narave in popolno uživanje njenih zakladov, ki se nam povsod nudijo. Če pa boste združili s tem še taborniške spretnosti, da se bo ta mladina lepo vedla, da ji bo gorska priroda prava domovina in bo v njej samostojna ob vsakem letnem času in vsakem vremenu, jo boste osrečili za vse življenje. Istočasno boste storili najboljšo dobro delo narodu in pomagali boste, da bodo gore kmalu zopet polne cvetic in polne srečnih ljudi.

